

A Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozata
által meghirdetett
„Borsi, Rákóczi-kastély déli térfala 2024”
építészeti pályázat zárójelentése

Az MMA Építőművészeti Tagozata „Borsi, Rákóczi-kastély déli térfala 2024” címmel hirdetett nyílt, építészeti tematikájú pályázatot. A pályázat keretében innovatív építészeti-tájépítészeti eszközökkel megfogalmazott javaslattételt vártunk a közelmúltban felújított borsi Rákóczi-kastély déli térfalának megfogalmazására.

A felhívásra 11 pályamű érkezett. A Bírálóbizottság többszöri áttekintés, majd vita és elemzés után egyhangúlag döntött a díjazásra rendelkezésre álló összeg részbeni felhasználását javasolva.

Kiosztásra kerül 1 db I. díj 1.500.000.-Ft díjazással, 1 db II. díj 1.400.000.-Ft díjazással, 1 db III. díj 1.300.000.-Ft díjazással, továbbá 2 db elismerés egyenként 800.000.-Ft díjazással.

A döntést követően a díjazásra és elismerésre javasolt pályaművekhez tartozó borítékok felbontása következett, amelynek alapján a pályázat díjazottjai a következők:

I.díjban részesül bruttó 1.500.000.-Ft díjazással:

a 4. sorszámú pályamű, szerzője: Rudolf Vince István

II.díjban részesül bruttó 1.400.000.-Ft díjazással:

a 9. sorszámú pályamű, szerzője: Szász Levente

III.díjban részesül bruttó 1.300.000.-Ft díjazással:

a 3. sorszámú pályamű, szerzői: Chen Ming Rong, Dobó-Mezei Fruzsina, Szolga Kata

Elismerésben részesülnek bruttó 800.000.-Ft díjazással:

az 1. sorszámú pályamű, szerzője: Timár András

a 2. sorszámú pályamű, szerzői: Janda Martin, Illényi Soma

Bevezető

A borsi Rákóczi-kastély déli térfalának rekonstrukciós ötletpályázata nem csupán építész tervezői szempontból volt különleges és nehéz feladat. A Lorántffy Zsuzsanna és Báthory Erzsébet által kiépített, fénykorában négy oldalán körbezárt kastély nem sokkal II. Rákóczi Ferenc születését követően leégett, évszázadokon keresztül romosodott, egyes részei megsemmisültek. A 2018-2021 évi felújítás is csak felidézni tudta a kastély régi pompáját, de azt teljes mértékben helyreállítani nem lehetett.

Az elpusztult déli szárny tervezését az is nehezítette, hogy az idők során a kastélyt egykor körülvevő és szolgáló gazdaság környezet is gyökeres változásokon ment keresztül: a patinás fejedelmi épület közelébe a kommunista korszak „víványai”, jellegtelen lakótelepi panelházak, a valamikori reneszánsz kert helyére fantáziátlan kockaházak épültek.

És ha a nem könnyű tervezői feladattal megbirkóztak a pályázók, szembesülniük kellett egy még nehezebb kihívással: a borsi Rákóczi-kastély nem csupán egy a Kárpát-medence sok főúri rezidenciái között, hanem a „magyar Betlehem”, II. Rákóczi Ferenc, az első magyar szabadsághős szülőhelye. Ezért a déli térfal rekonstrukciója

nem csupán építészeti feladvány, hanem annál sokkal több: emlékmű állítása a szabadság szeretetének és tiszteletének.

A pályázók alapos munkát végeztek, több gondolatébresztő, érdekes elképzeléssel, javaslattal mutatják meg a hányatott sorsú Rákóczi-kastély lehetséges jövőjét. A „hely szellemét” is többen megidézik, de a legszebben ez a nyertes pályaműnek sikerül.

Összefoglaló értékelés

A Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozata által meghirdetett „Borsi, Rákóczi-kastély déli térfala 2024” címmel kiírt nyílt, építészeti tematikájú pályázatra tizenegy alkotás érkezett. A tizenegy alkotás a lehetséges megközelítések és verziók szinte teljes tárházát bemutatta, nem volt két ugyanolyan pályamű. Érdekes, hogy kétfajta megoldás hiányzott a pályázatok közül: a meglévő állapotot elsősorban tájépítészeti eszközökkel fejlesztő változat és az elpusztult déli szárnyak alapos építéstörténeti analízisére épülő illeszkedő épület mai átirata.

Mindegyik alkotó jelentős időt és energiát fektetett a pályaműve megalkotásába, kivétel nélkül helyesen értelmezték a feladatot és igyekeztek arra megoldást adni. „Rossz” terv nincs is a pályázatok között, mindegyik alkotó valamilyen módon helyes és jó választ adott, és azok is értékes gondolatot vetettek fel, amelyek építészeti esetleg kevésbé sikeresek. De az ilyen „tét nélküli” ötletpályázatoknak talán éppen az a „tétje”, hogy sikerül-e az alkotónak megtalálni azt a vékony mezsgyét, ahol a meglévő és az új aránya, illeszkedése, egymáshoz való viszonya és viselkedése révén az épületegyüttes harmonikus egésszé áll össze akkor is, ha stílusosan folytatódó, és akkor is, ha tudatosan ellenpontosító a kompozíció. Mindkét megoldás lehet jó, de csak ezt az utat végigjárva lehet megtapasztalni és megtanulni az egyensúlyozás művészetét, mielőtt az építész a műemlékvédelem ingatag kötelére lépne...

A pályázati kiírás nagy mozgásteret adott az alkotóknak, így voltak olyan tervek, amelyek csak a megsemmisült déli szárny megfogalmazásával foglalkoztak, és voltak, akik a meglévő, felújított kastély funkcionális elrendezését is megváltoztatták. Egyetlen pályázat sem válaszolt meg minden feltett kérdést; miközben többen adtak megoldást létező funkcionális hiányosságokra és sokan újakat is teremtettek a tervükben.

Az épület környezetével, a történelmi tájjal, a reneszánsz kert emlékével viszonylag kevés pályázó foglalkozott, ezek esetében megmutatkozott, hogy a történelmi előzmények és korok ismerete hiányában komoly tévedésekbe lehet esni.

Az építészeti munkákra is kettősség jellemző: egyrészt a műemlékvédelem tradicionális konzervatív megközelítése szerint hitelesnek nevezhetők, amelyek kerülnek az ismert formák és szerkezetek vissza- vagy ráépítését. Másrészt a hagyományos épületformákkal és anyagokkal dolgozó, megragadó grafikájú pályázatok, melyek olyan építészeti látomást, álmot rajzolnak meg, amelyek szintén nem azonosak a valaha létezhetett kastéllyal, azonban a „lehetett volna” világában átélhető és szerethető, a történelemmel szellemi-lelki kapcsolatot idéző kompozíciót teremtenek. Módszertanilag is számos kérdés felvetésére nyílik lehetőség mindkét megközelítés révén, és a kérdés felvetésének képessége már magában rejtheti a válaszok lehetőségét is.

A pályázati kiírásban az MMA Építőművészeti Tagozata egy izgalmas és talán nehéz feladatot adott, amelyet minden pályázó jól oldott meg a maga módján, reméljük, hogy az alkotás folyamata sok tanulsággal és tapasztalattal szolgált számukra. Köszönjük a munkát, és hogy gondolataikkal gazdagították mind a felújítás alkotóit, mind a kastélyt üzemeltető, a későbbiekben remélhetőleg azt tovább fejlesztő közösséget!

A pályaművek részletes értékelése
(emelkedő sorszám szerint)

1. sorszámú pályamű

Timár András

elismerés

A tervező a Borsi Rákóczi-kastély épületegyüttesének udvarát az elpusztult déli és délkeleti szárnyának jelzéseként a 20. századi loggia íves boltozatsorára utaló árkádsorral zárja le. Az árkádsor kapuként és kilátó teraszként is szolgál, építészeti megfogalmazása miatt dél felől nem zárja el a reneszánsz kastély udvari homlokzatának látványát a Bodrog felől érkezők elől.

Az árkádsor nem támaszkodik a meglévő romokra, nem a falak nyomvonalán halad; ezzel egyben meg is kíméli az alapozást a rombolástól. A terv nem kívánja feloldani az elpusztult déli szárny rejtélyét, tartózkodik a tömegrekonstrukciótól, csupán jelzésként zárja a közel két szint magas ívsorral az együttest. Az építészeti karakter „történelmi kortalanságot” kölcsönöz a déli térfalnak, esetleges magassága nem is kíván túlmutatni a pályázati feladatnál. Az egykori déli szárny sarokbástyáinak tagolatlan tömbjei inkább ágyúbástyák formavilágát idézik meg, és ezzel hibás értelmezésre adhatnak okot.

A keleti szárny átépítése is inkább az egységes látványt szolgálja, a kiszolgálótér helyére kerülő funkció nem hiánypótló, azonban funkcionális hiány keletkezne az átépítés révén. Az egyik bástyába kerülő kótár hiánypótló, azonban az imatér elég esetleges módon utal az egykor talán ebben a szárnyban lévő kápolnára.

Az udvar reneszánsz-jellegű kerteté váló átépítése történelmi előzmény nélküli és nagyban akadályozná a tér használatát. A pályamű sajnos nem foglalkozik a tágabb táji környezettel, a falon kívüli területtel való kapcsolattal. Amennyiben ennek a kontextusnak az összefüggéseiből merítkezik, a reneszánsz, késő reneszánsz táblás kertek világát nem a belső udvarba, annak autentikusságát átírva szerkeszti a terv. Önmagában ez nem lenne baj, de együtt a 1920-30-as évek felfogását idéző árkádsorral stílusterést okoz és átírja a hely történetét.

A tervet a bírálóbizottság egyhangúlag elismerésben részesítette.

2. sorszámú pályamű

Janda Martin, Illényi Soma

elismerés

A pályázó a Rákóczi-kastély déli térfalára egy légies, modern építészeti kiegészítést javasol a történelmi épülethez. A terv célja, hogy a régen leomlott épületszakasz határát érzékeltetve nyitott maradjon a belső udvar látványa. Az új tömeg könnyűszerkezetű, finoman áttört rácozattal egészíti ki a romokat, így távolról egységes képet mutat, közelről azonban feltárja belső világát. A földszinti hálós fehér fal és az emeleti fekete hidak összekötik az új épületrészt a kastéllyal, miközben keretezik a várromban kialakított gyógynövénykertet. A földszinten fogadótér, az emeleten szaunavilág és vendégtér kap helyet.

A mai karakterű kiegészítés tiszteletben tartja a kastély történelmi építészeti világát, miközben modern anyaghasználatával és finom áttörtséggel izgalmas kontrasztot teremt. A feltárt alaprajztól és az egykori tömegképzéstől eltérő kompozíció nem nyomja el a történelmi épületet, hanem kiemeli annak szépségét, miközben önmagában is minőségi, elegáns építészeti gesztust képvisel.

A pályázó nem foglalkozott a kiírásban is megfogalmazott elvárással, a táj, a kert történetiségével, adottságaival. A belső udvarba rajzolt formavilág teljesen hibás, ellentmond a hely korszakot meghatározó archetípusának.

A tervet a bírálóbizottság egyhangúlag elismerésben részesítette.

3. sorszámú pályamű

Chen Ming Rong, Dobó-Mezsei Fruzsina, Szolga Kata

III.díj

A tervezőcsapat a borsi Rákóczi kastély meglevő, részben rekonstruált épületegyüttesét, annak déli feltárulkozását tiszteletben tartva, csak „pontoszerűen”, additív, kortársnak tartott elemekkel lép be az épített kompozícióba. A három jelzésértékű könnyed, áttört, modern építmény a történeti falak egykori alaprajzi geometriájába „illeszkedik” kiegészítő elemekként, azokhoz kapcsolódik, igyekszik kortalan, elvonatkoztatott „tárgyként” megjeleníteni. Szerkezetük könnyed és légies, anyaguk égetett fa. A hozzáépítések nem próbálják rekonstruálni az egykor-volt zárótömeget, a déli térfalat, de megidéznek a térarányokat, a konzervatív műemlékvédelmi elvek megsértése nélkül felhívják a figyelmet a „hiányra”. A homogén anyaghasználat és színkezelés, valamint a minimalista formaképzés nem kíván konkurálni a kastély épületegyüttesének cizellált történetiségével, sőt az új objektumok kontraszt hatásukkal erősítik, kiemelik annak építészeti értékeit.

A tervezők természetességgel kezelik a környezetrendezést is, a felnyíló, nyitva hagyott déli oldal új kertépítészete egy vizuális, valamint séta tengelyre fűzi a javasolt „táblás kert-szerű” zöldfelületeket egészen a Bodrogig. Ebben a tágabb, nyitott környezetben további új épített elemeket javasol, interaktívvá téve az érzékelést, távozást és az itt létet. A pályázó nem mélyedt bele a történeti kerthelyszín megfogalmazásába, finoman és csak folt szerűen jelzi a táblás kertek világát, így hiányzik a konkrét tájépítészeti megformálás

A tervet a bírálóbizottság egyhangúlag 3. díjban részesítette.

4. sorszámú pályamű

Rudolf Vince István

I.díj

A pályaművek bontását követően azonnal szembeötlött, hogy a terv grafikája kiemelkedő, szinte különös: az alkotó kézzel rajzolta végig a tablókat, a beadott pályaművek közül talán ennek a grafikája a legszebb! A terveken izgalmas vízió, álmovilág sejlik fel, ami a feltételezett valósággal nem egyszer összeütközésbe kerül, de a kép mégis szerethető, koherens egészet alkot, amelyet a rajzi stílus is nagyban segít, kiegészít.

A benyújtott pályázati mű tele van szebbnél-szebb részletekkel, ötletekkel, minden elolvasott szövegrész után növekedett az az érzés, hogy ha egyszer szóba jönne ennek az értékes Rákóczi-kastélynak a továbbépítése, akkor a valós anyagú tömegrekonstrukció igenis járható út! Sőt, talán ez lehet a leginkább járható út. A tablók arról tanúskodnak, hogy a pályázó képes beleélni magát a Rákóczi korszak ízes nyelvezetébe és formanyelvébe, az elpusztult szárny hiánya által felvetett kérdésre megfelelő és szívmengető építészeti válaszokat tud megfogalmazni. Sosemvolt helyiségek és funkciók sejlenek fel a rajzokon előzmények nélkül, a képzelet szülte részletek tarkítják az építészeti víziót, miközben a szemlélet, a történelmi környezetbe való beleélés szándéka és képessége egyedül és egyedi.

A pályamű nem csak a kastély építészetével foglalkozik, de hasonló szemlélettel végigjárja környezeti, illetve urbanisztikai problémáit is. A kastély attraktivitását növelő tó és vizesárok vízutánpótlását megoldó patak medrének módosítása kimondottan érdekes gondolat. A feltöltött vizesárok miatt „vízivárrá” váló kastély csónakkal való megközelítése a közeli patak és a Bodrog felől nagyon meggyőző megoldás, még akkor is, ha az ismert történelmi térképek szerint nem folyt arra a települést átszelő vízfolyás.

Nem állítható, hogy a pályázati műben nincs kifogásolni való, de a szűkös idő és az építéstörténeti információk hiánya a tökéletességet nem is tette lehetővé, ez esetben elég volt a saját logikai rendszerén belüli teljesség. A kastély déli oldalát lezáró épület alaprajza elfogadható a feltárt falak egyfajta értelmezéseként, de a térkiosztás nélkülözi a 21. század alaprajzi racionalitását. Megkérdőjelezhető a kőtár és a fürdő telepítése az

egykori főúri hálósobáktól elszakadó „studiolo“ helye, de nagyon találó a Rodostói házra utaló konzolos helyiség. Bár az új déli kapualj méretei nem segítik elő a kastélyudvar szükséges megközelítését, de a terv szellemesen oldja fel a déli kapu és a kápolna együttes létezésének problémáját, még akkor is, ha a két funkció nem létezhetett együtt.

Az alaprajzi ellentmondások ellenére a megoldás elfogadható, a kápolna melletti sosemvolt folyosórésszel, a Lórántffy loggiának nevezett izgalmasan formált reneszánsz hangulatú térrel együtt, amelyet csinoságánál fogva a néző képes elfogadni és azonnal továbbálmodni a Rákóczi család legendáját. Annak ellenére, hogy az ilyen jellegű, hagyományos karakterben megfogalmazott fiktív részletek, építészeti poénok nem fedik a csak részben megismerhető és régészek által feltárt egykori valóságot ezeken a pályázati tablókon, a zsűritagok túlnyomó többsége mégis ezt a pályaművet értékelte az első helyezésre!

A pályázó jól körüljárta a táji adottságokat, vizsgálva a vízrendszert és a történeti tájhasználatot a mai helyzetre lefordítja. Példászerű ez a megközelítés és megoldás. Jó lett volna tovább vinni a korszak és a mai kerthasználat egymásba fonását, ahogy ezt a vízrendezésnél tette, hiszen ez a korszak a magyar kertkultúra egyik kiemelkedő időszaka, helyszíne.

A tervet a bírálóbizottság egyhangúlag 1. díjban részesítette.

5. sorszámú pályamű

Löw Attila

A tervező a borsi Rákóczi-kastély épületegyüttesének udvarát az elpusztult déli és délkeleti szárnyának tömegrekonstrukcióként megépített áttört szerkezettel javasolja lezárni.

A pályamű egy félig transzparens szerkezettel rekonstruálni kívánja déli térfal tömbjét, ezzel újra létrehozva az egykor zárt udvar intim terét, de a külvilág felé sem kívánja a vizuális kapcsolatot megszüntetni. Az alkotók megfogalmazása szerint „a terv egy képzelt múltbéli állapot leképzése a valóság és a képzelet határán.” Helyes a cél, hogy a meglévő szerkezetben és funkciókban történő minél kisebb beavatkozás történjen, a kastély szinte teljes egészében érintetlen marad, az emeleti kiállítóteret mindössze egy nem túl szerencsés helyen nyitja össze az új szerkezettel. Az udvart és a romterületet is jellemzően meglévő állapotában tartja meg, bár az újonnan épülő struktúrán belül több helyen falaz rá a romokra nyers kő faltesteket, amelyek az építmény kontúrján belül nem feltétlenül szerencsés tereket hoznak létre. A pályázó a konyhát kiszolgáló üzemi tereket elbontja és a meglévő épülettől egy didaktikus hézaggal választja el a tömeg megidézése szolgáló új építészeti szerkezetet. A felvetett funkcionális igényeket nem oldotta meg a terv, de a létrejövő terekben hiányzó rendezvényterek jönnek létre, némileg öncélúan.

A jól megfogalmazott célok szerint a megalkotott szerkezet az egykori épületet csupán tömegében mutatja meg, ezzel az eredeti térarányok és kapcsolatok helyreállnak, és az elméleti rekonstrukciós építés gondolata nem merül fel. Az alapvetően jó hozzáállás és a transzparencia szándéka mellett az új építmény építészeti megfogalmazása mégis nagyon erőteljesen uralja az összképet, és kétséges, hogy a kastélytól idegen anyagok ilyen mennyiségben nem teremtenek-e nagyobb diszharmoniót és nehezebben érthető viszonyokat, mint a meglévő romterület bemutatása.

A pályázati kiírásra a tervező a fentiekre tekintettel jó választ adott, azonban ez a megoldás egyben mutatja azt is, hogy mennyire nehéz megtalálni azt a kényes egyensúlyt, amikor a meglévő és az újonnan épített részek harmonikus egészet alkotnak.

A kiírásban szereplő feltételnek, miszerint a tájjal, kerttörténeti összefüggésekkel is kell foglalkozni, a pályamű nem felel meg. A zöld mint dekorelem, és nem mint e korszak épület, kert, táj egysége szerepel. A belső udvar megfogalmazása közhelyes, az anyaghasználat táj- és korszakidegen.

6. sorszámú pályamű
Gazdag Gábor

A pályázó a Borsi kastély déli térfalát egy acélszerkezetű térbeli rácsrendszer megépítésével idézni meg, mely követi a feltárt falak alkotta épületrészeket. Az acélszerkezetre egyedi, de egyben bizonytalanságot sugalló formában szövetszerkezetet feszít a homlokzatokon, evvel szándékozik a kastély megsemmisült szárnyának egykori tömegét megjeleníteni. Az acélszerkezet felső szintjén egy körbejárható járdát hoz létre mint kilátót, ahová csigalépcsővel lehet feljutni. A járda áttört járófelülete és korlátja piros acél hálós szerkezet, melyről a látogatók a kilátást tekinthetik meg.

A déli épületrész megjelenítése mai elemekkel, az áttört, átlátszó-áttetsző tömeg létrehozása alapján jó gondolat lehet, amennyiben a meglévő épülethez tud kapcsolódni. Az ipari hangulatú acélszerkezet a piros járda-platformmal, mint üzemi kezelőjárdával, továbbá az indokoltságát megkérdőjelező szöveggel együtt idegen elemként jelenik meg a kastély történeti közegében, elkülönülése disszonanciát sugall, a történeti épülettel kapcsolata nehezen fedezhető fel. A meglévő kiszolgáló funkció elbontása a szükséges terek elvesztését is jelenti.

A kompozíció leginkább értékelhető eleme a meglévő pincehelyiség átalakításával létrehozott kápolna. A megépült lefedést megszüntetve tesz a falakra egy kontyolt nyeregteret, a részben járószint alatti teret így lezárva, melynek tetején vízszintes bevilágító sávot hoz létre. A kőfalak és a ferde téglamennyezet tetőfelülete kellemes és egyben történetiségre is reflektáló mai igényű belső építészeti karaktert hoz létre.

A kiírásban szereplő feltételnek, miszerint a tájjal, kerttörténeti összefüggésekkel is kell foglalkozni, nem teljesült. A zöld mint dekorelem, és nem mint e korszak épület, kert, táj egysége szerepel. A belső udvar megfogalmazása közhelyes. Az anyaghasználat táj- és korszakidegen.

7. sorszámú pályamű
Pozsgai Evelin, Burgond László

A tervező a déli épület-tömeg megjelenítésére saját elnevezése szerint „installációt” hoz létre épített elemek helyett. Ez az installáció a történeti romok mentén függőleges acél lamellák elhelyezését jelenti, a fehér lamellák magassága változó, így akarva a bizonytalan információt az egykori falakról megmutatni. A lamellásor mint áttetsző és felül határozatlan tömegsziluett egy íves lépcsőt és egy kilátóplatót rejt magába, melynek tömör korlátszalagja ellentmondásba kerül az átlátszó főkompozícióval.

A déli épületrész megjelenítése mai elemekkel, az áttört, átlátszó-áttetsző tömegkezdeménnyel létrehozása alapján jó gondolat lehet, amennyiben a meglévő épülethez tud kapcsolódni. A semleges felület, a bizonytalanságot jelentő magassági váltakozás az erős történeti tömeghez képest gyöngye, eltűnő látványelemet eredményez, mely végeredményben nem ad igazi térélményt. Új funkcionális egységet, helyiségeket nem hoz létre a terv, a meglévő kiszolgáló funkció elbontása a szükséges terek elvesztését is jelenti, az északi szárnyba helyezésük az ottani jelenlegi helyiségek hiányát eredményezi.

Értékelhető a nagyobb tájegységi összefüggések keresése, kapcsolat Sárospatakkal és Tokajjal a Bodrogon. A pályázó nagyon helyesen vizsgálja és értelmezi a táji helyzetet. Azonban a tábláskertre adott javaslata léptékében, mértékében túldimenzionált, nincs korrelációban a virágos magyar késő reneszánsz kertkultúrával. Inkább egy barokk historizmus újra értelmezése. Ehhez képest az épület kiegészítése aránytalannak tűnik.

8. sorszámú pályamű
Soós Tamás, Vajda Zoltán

A pályázó a teljes déli épületrészt visszaállítja magastetős kialakítással megidézve az egykori épülettömeget, azonban az egész új épület egy acél lamellás héjként jelenik meg. Acél pillérek és rácsos tetőszerkezet tartja a minden oldalon és a tetőn is sűrűn megjelenő acél bordák rendszerét. Az áttört tömegek egy új lépcső és lift teret rejtenek magukban a dél-nyugati sarokban az emeleti kiállítás ellátására, továbbá kétszintes járdarendszert, mely áttört padlóval rendelkezik, hogy a romokat és az alsó szintet lehessen érzékelni.

A déli épületrész megjelenítése mai elemekkel, az áttört, átlátszó-áttetsző tömeg létrehozása alapján jó gondolat lehet, amennyiben a meglévő épülethez léptékében, karakterében tud viszonyulni. A grandiózus fehér acélszerkezet hatalmas mennyiségű fém anyaga letaglózza a látogatót, a csak a látványért létrejött pazarlás érzetét kelti. Az új szerkezetben járva ipari hangulatot sugall a rácsos tartóváz, valamint a kezelőjárdára emlékeztető járdaszint hálózat. A teljes kompozíció transzparens gondolata ma már megszokottnak tekinthető, az 'építettem is meg nem is' határozatlan állítását sugallja.

Dicsérendő módon, talán egyedülként a pályázó alaposan vizsgálja a kiállítás és az üzemeltetés alaprajzi rendszerét és elrendezését. A belső mozgást, az alaprajzot nagyrészt átszervezi egy logikusabbnak tűnő működés érdekében, aminek következtében veszteségek is felmerülnek: néhány történeti falszakaszt elbont a terv és megszüntet néhány vendégszobát, továbbá a külső kiszolgáló területet.

A kastély környezetének alapos elemzése segíti a meglévő és a kiegészítő funkciók átgondolt elhelyezését. A pályázó körültekintően keresi a megoldást az épület, kert és táj együttesére. kijelöli a megfelelő, korszakra jellemző kertrészeket, kerttípusokat, ez dicsérendő. Néhol kompozíciós hiányosságok vannak, legfőképp a belső udvarban, ahol a megoldás gyengíti az archetipikus megjelenést és összehatást. Sajnos a javasolt épület kiegészítés nem követi a korszak átélhetőségének benyomását.

9. sorszámú pályamű
Szász Levente
II.díj

Ez a pályamű az egyetlen olyan terv amelyik a déli szárny építésének periódusait felismerte és a térfalrekonstrukciót ilyen szempontból is tagolva kezelte. A terv lényege az elbontott déli szárny helyén kialakított, aktuális mai formákkal kezelt visszafogott tömeg kompozíció, mely lezárja a kastély déli oldalát, de szemlélteti az egyes periódusokat is és tudatosan jelzi, hogy: „a történelem része az is, hogy ez a szárny megsemmisült.” A meglévő funkciókat minimálisan egészíti ki, raktártérrel, tárolókkal és kilátóval az elbontott bástya helyén. Használati szempontból a terv legfontosabb része a „szintér”, mely közösségi térként többféle célra, mint előadóterem, vagy mint kápolna is használható. Pozitívumnak tekinthető egy másik, a kastély keleti oldalán kialakított teher és gazdasági bejárat létrehozása, mely által jól elkülönülhet a kiszolgáló forgalom és a látogatók mozgása.

A pályamű előnye még az egyszerű anyaghasználat, a nyerstégla felületek és a látszóbeton falak megjelenése. A terv könnyű érthetőségét és szerethetőségét segítik a könnyed és a karaktert jól ábrázoló szabadkézi vázlatok, melyek tér- és tömegképzési tudásról tanúskodnak. A bíráló bizottság pozitívan értékelt a terv szép, egyszerű, lényegre törő, visszafogottan szerkesztett építészeti és rajzi bemutatását is.

A terv hiányossága, hogy a kastély és a Bodrog folyó közötti építészeti kapcsolatára nem tesz még elvi javaslatot sem. A táji, kerttörténeti kontextussal egyáltalán nem foglalkozik, a kiírásban elvártakra nem ad választ. A belső udvar kialakítása közhelyes, komplexitásában a feladat nem megoldott.

A tervet a bírálóbizottság egyhangúlag 2. díjban részesítette.

10. sorszámú pályamű
Kalász Dóra, Tóth Emese

A pályázati terv kihasználja a kastély mára romos déli szárnyának teljes területét, végiggondolja a különböző célból érkező látogatók mozgásainak lehetőségeit is. A tervezett terület központi része a kápolna, de azon kívül javasol ide kőtárat, szaunát medencékkel és öltözőket, kávézót és recepciót ajándékbolttal. Az elpusztul tömegek helyén egyedi módon perforált térfalakkal jelzi az egykori kastély zárt jellegét, felnagyított heraldikai szimbólumokkal díszítve azokat. Az egykori bástyák teteje lapostetős, teraszokkal és medencékkel. Pozitívumnak tekinthető egy másik, a feltételezett eredeti helyén tervezett bejárat kialakítása, bár használati szempontból itt keveredhet a kiszolgáló forgalom a látogatókkal.

A terv előnye a romos rész lehetőségeinek funkcionális szempontból történt alapos és részletes végiggondolása. Nem túl szerencsés a térfalakon megjelenő felnagyított heraldikai és egyéb szimbólumok kezelése, a kissé túlméretezett felhasználási program, a kápolna erőteljes megjelenése, valamint a barokkos tájépítészeti formálás, melyhez hasonlókat Magyarországon általában akkor készültek, amikor a Borsi kastély pusztulása már elkezdődött és maga a kastély már részben romos volt.

A déli bejárat felől, annak tengelyében, egészen a Bodrog partjáig nagyvonalú, már-már barokkos tájépítészeti rendezést tervez. A belső udvar kialakítása közhelyes, a táj és kertkapcsolatok jól kidolgozottak, relevánsak. Méretében, léptékében egy kissé túldimenzionált a tábláskert, amely a korszak léptékismeretének hiányából fakad.

11. sorszámú pályamű
Dr. Greg András, Kotnyek Zsófia, Ladovics Leona, Adrian Vargás

A pályázat gondolatisága egy létező, mai építészeti magatartást követ, illeszkedés helyett a viselkedést, annak fontosságát tartja szem előtt. A válasz a feladatra egy tömegkompozícióban testesül meg úgy, hogy létrehoz egy vízszintes lapostetős épületrészt, melynek végére egy vertikális tömeget illeszt. A koncepció alapvetése, hogy nem zárja be az udvart, nem idézi meg az egykori épületet, hanem mainak gondolt építészeti elemekkel hoz létre új szituációt, új formálást. Ez a hozzáállás sikeres is lehet, amennyiben érzékenyen és harmóniát alkotva reflektál a meglévő kastély hangulatára.

A térfal és a torony kompozíciós egységét nem követi karakteres részletkimunkálás, a terv olyan, mintha a tervezés megállt volna félúton, a tömegvázlat szintjén. Az új épületrész önmagán belül is formai sokféleséget, ellentmondásokat tartalmaz, a meglévő kastély karakteréhez nem kapcsolódik, kivéve néhány jelzés értékű boltíves nyílást. A modernizmusból ismert részletelemek, mint a tömör hosszú mellvéd, a dobozszerű kilátó, nem állnak össze egységes kompozícióvá az áttört korláttal, a hártyszerű szövevettel és a kőfalakkal. A pályázó nem jutott el a táj, a kert részletes újjá értelmezéséhez, annak ellenére, hogy elvárás volt.